Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto

29.9.2023

EU/977/2022
EU/977/2022-TEM-55

Ympäristövaliokunta

U-jatkokirje - Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista ja direktiivin 2009/125/EY kumoamisesta (U 44/2022 vp)

Asiantuntijakuuleminen 4.10.2023; työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Komissio antoi 30.3.2022 ehdotuksen asetukseksi kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista (KOM(2022) 142 lopullinen). Asetusehdotusta on käsitelty neuvoston kilpailukyky- ja kasvutyöryhmässä Tsekin, Ruotsin ja Espanjan puheenjohtajuuskausilla. Neuvoston yleisnäkemys hyväksyttiin 22.5.2023. Euroopan parlamentti vahvisti kantansa asetusehdotukseen täysistunnossaan 12.7.2023. Ensimmäiset kolmikantaneuvottelut järjestettiin 30.8.2023 ja seuraavat on ilmoitettu järjestettävän 10.10.2023 ja 5.12. 2023.

Ekosuunnitteluasetusehdotuksesta annettiin valtioneuvoston U-kirjelmä (U 44/2022 vp.) eduskunnalle 25.5.2022. Tämän U-jatkokirjelmän tarkoituksena on päivittää Suomen kannat kolmikantaneuvotteluja silmällä pitäen, ottaen huomioon Euroopan parlamentin kannan.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa:

Neuvoston yleisnäkemyksen mukainen ratkaisu, jossa komissio antaa tuoteryhmäkohtaiset ekosuunnitteluvaatimukset delegoiduin säädöksin, tuoteryhmäkohtaisten vaatimusten valmistelua ohjaa täytäntöönpanosäädöksin annettu komission työsuunnitelma, ja vaatimusten valmisteluun osallistuu jäsenvaltioiden nimeämistä asiantuntijoista koostuva ekosuunnittelun asiantuntijaryhmä, on Suomen kannan mukainen. Ylipäätään ratkaisuja ekosuunnitteluvaatimusten suhteen tehtäessä tulisi varmistua siitä, ettei jäsenvaltioiden mahdollisuuksia vaikuttaa tulevan sääntelyn sisältöön kavenneta olennaisella tavalla.

Tuotteiden kestävyys ja korjattavuus ovat keskeisiä ja kannatettavia tuotteisiin kohdistuvia vaatimuksia. On tärkeää, ettei tuotteista tehtäisi suunnitellusti vanhenevia tai niiden korjattavuutta rajoitettaisi. Suunniteltuja vaatimuksia ehkäistä vanhenemisen ja korjattavuuden rajoittamista tukevat myös keinot, joilla lisätään tuotteiden elinkaaren aikaista datan hallintaa, dataan pääsyä ja jakamista osana EU:n datatalouden yleistä kehittämistyötä.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

EP:n ehdottama komissiolle annettava valtuutus päättää, ettei maahantuoduille second-hand –tuotteille aseteta ekosuunnitteluvaatimuksia (EP:n kanta 4 artikla 1 kohta 1 a alakohta), on perusteltu. Näille tuotteille asetettavilla ekosuunnitteluvaatimuksilla voisi olla haitallisia vaikutuksia second-hand –tuotteiden markkinoihin, minkä lisäksi tällainen sääntely voisi olla tosiasiassa taannehtivaa. Toimivien second-hand tuotteiden markkinoiden turvaaminen on tärkeää, jotta kannustetaan valmistamaan uudelleenkäytettäviä, kestäviä ja korjattavia sekä muunneltavia, päivitettäviä ja turvallisesti kierrätettäviä tuotteita.

Neuvoston yleisnäkemyksen linja, jonka mukaan talouden toimijat pyrkivät toiminnassaan ehkäisemään tarpeen tuhota myymättä jääneitä kulutustuotteita, ja toimijoiden edellytetään toimittavan tietoja mahdollisista tuhoamistoimista, on puiteasetuksen tasolla perusteltu (yleisnäkemys VI luku). Suoria, puiteasetuksessa asetettuja, myymättä jääneiden tuotteiden tuhoamiseen kohdistuvia kieltoja olisi ainoastaan koskien vaatteiden ja asusteiden tuhoamista. Ensisijaisesti tulisikin käyttää tuoteryhmäkohtaisia säädöksiä eikä puiteasetustasoa näistä kielloista säätämiseen. Siten ei lähtökohtaisesti voitane tukea suoraan puiteasetuksessa asetettavia tuhoamiskieltoja koskien muita tuoteryhmiä kuin vaatteita ja asusteita.

Säädöksen tavoitteiden tulee olla yksiselitteisiä ja ohjata säädöksen soveltamisalaa ja asiasisältöä. Ekosuunnitteluasetuksen tavoitteet ovat ensisijaisesti ympäristöllisiä. Tästä syystä muiden kuin ympäristönäkökohtia koskevien vaatimusten lisäämistä asetustekstiin ei ole perusteltua. Tällaisia muita näkökohtia ovat esimerkiksi EP:n ehdottamat sosiaalinen kestävyys ja yleisten asianmukaisen huolellisuuden vaatimusten (due diligence) noudattaminen (EP:n kanta 69 artikla 1 kohta). Asianmukaista huolellisuutta koskevien vaatimusten osalta tulisi suoraan soveltaa valmistelussa olevaa yritysvastuudirektiiviä (Corporate Sustainable Due Diligence Directive).

Seuraamussääntelyssä (EP:n kanta 68 artikla 1 ja 1 a kohta) tulee noudattaa sille asetettuja oikeudellisia reunaehtoja ja sitä laadittaessa tulee ottaa huomioon sen soveltamisessa kansallisille viranomaisille koituva hallinnollinen ja muu taakka. Tarpeettoman taakan aiheutumista tulee pyrkiä välttämään.

Lähivuosina priorisoitavista tuoteryhmistä (EP:n kanta 16 artikla 2 kohta 2 b alakohta) säätäminen asetuksessa on kannatettavaa, jotta vähennettäisiin näihin vuosiin kohdistuvaa epävarmuutta.

Erityisasiantuntija Eriika Melkas